

Kraków, 14 kwietnia 2014 r.

SAiW CP 137/04/14

Szanowny Pan
Krzysztof Guzowski
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Zespół do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom
Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

Szanowny Panie,

w nawiązaniu do pisma Pana Ministra Piotra Żuchowskiego z dnia 12 marca 2014 roku, dotyczącego projektu dokumentu Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Naruszeniom Prawa Autorskiego i Praw Pokrewnych „*Program na rzecz ochrony praw autorskich i praw pokrewnych 2014 – 2016*”, Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska (dawniej: Stowarzyszenie Autorów i Wydawców „Polska Książka”; dalej: „**SAiW Copyright Polska**” lub „**Stowarzyszenie**”), dziękując za zaproszenie do konsultacji tego dokumentu, poniżej przekazuje swoje uwagi do projektu *Programu*.

Uwagi ogólne do celów strategicznych *Programu*

SAiW Copyright Polska co do zasady popiera wyznaczone podmiotom publicznym w *Programie* podstawowe kierunki ich aktywności w zakresie ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych.

Ze szczególnym zadowoleniem Stowarzyszenie przyjmuje deklarację Zespołu, będącą niejako myślą przewodnią *Programu*, iż przestrzeń internetowa nie jest szczególnym miejscem, w którym powinny ulec zawieszeniu podstawowe zasady, które akceptujemy w codziennym społecznym życiu, zaś rozwój technologii nie może powodować podważenia podstawowych zasad służących ochronie twórczości. Internet nie zmienia bowiem podstawowego celu praw

własności intelektualnej, jakim jest ochrona i zapewnienie odpowiedniego wynagrodzenia wysiłków twórczych, artystycznych czy inwestycji dokonywanych przez wydawców, producentów i nadawców. Administracja państwowa, współpracując z organizacjami reprezentującymi twórców, artystów wykonawców, producentów, wydawców oraz innych posiadaczy praw, a także przedstawicieli użytkowników, powinna zatem swymi wielowymiarowymi działaniami zmierzać do minimalizowania poziomu naruszeń praw autorskich i praw pokrewnych.

Rozwój nowych technologii doprowadził do powstania nowych modeli biznesowych, które służą wykorzystywaniu cudzej twórczości bez zgody uprawnionych w środowisku cyfrowym. Coraz częściej mamy do czynienia z użytkownikami Internetu, którzy z pośredniczenia w udostępnianiu w sieci utworów muzycznych, filmów, a także i innych przedmiotów objętych ochroną prawną uczynili – kosztem uprawnionych i legalnych dystrybutorów dóbr kultury – stałe źródło nielegalnego dochodu. Stowarzyszenie Copyright Polska popiera więc wyrażone w *Programie* dążenie do ukierunkowania działalności kompetentnych organów na egzekwowanie odpowiedzialności takich podmiotów. W opinii Stowarzyszenia równie ważnym, a może nawet ważniejszym – biorąc pod uwagę skalę zjawiska – staje się właśnie, poza uregulowaniem odpowiedzialności indywidualnych użytkowników – konsumentów dóbr kultury, dokonujących naruszeń własności intelektualnej o charakterze niekomercyjnym, zapewnienie skutecznych mechanizmów do zwalczania aktywności podmiotów, które nie są bezpośrednimi sprawcami naruszeń, ale z naruszeń dokonywanych przez inne osoby uczyniły stałe źródło dochodu.

Stowarzyszenie w pełni zgadza się z konkluzjami autorów *Programu*, iż ściganie indywidualnych naruszeń dokonywanych przez użytkowników Internetu, czy to na drodze cywilnoprawnej, czy karnej, nie spowoduje zmniejszenia się skali naruszeń praw własności intelektualnej. Coraz istotniejsze staje się wypracowanie rozwiązań systemowych polegających na większym zaangażowaniu pośredników – dostawców dostępu do Internetu i przedsiębiorców świadczących usługi społeczeństwa informacyjnego – w zwalczanie i zapobieganie temu zjawisku.

Naszym zdaniem odpowiedzialność usługodawców internetowych (w tym operatorów wyszukiwarek, podmiotów świadczących usługi hostingu, przedsiębiorców umożliwiających tworzenie katalogów linków) powinna dotyczyć w pierwszej kolejności tych podmiotów, które prowadzą działalność o charakterze komercyjnym oraz których działalność jest notoryjna. W naszej opinii zasadne jest rozważenie wprowadzenia w prawie autorskim regulacji dopuszczających w pewnych sytuacjach nałożenie na podmioty administrujące narzędziami wyszukiwania obowiązku monitorowania i uniemożliwiania dostępu do wyników wyszukiwania, oraz – w przypadku naruszeń prawa autorskiego – obowiązku

stosowania procedury *notice and action*, analogicznie jak jest to regulowane w art. 14 Dyrektywy 2000/31/WE (tzw. *e-commerce Directive*).

Uwagi szczegółowe do poszczególnych celów strategicznych *Programu*

Cel strategiczny nr 1 – Umocnienie współpracy pomiędzy administracją i służbami państwowymi

Stowarzyszenie Copyright Polska pragnie zwrócić uwagę, iż poza wzmiankowanym w *Programie* wzmocnieniem współpracy administracji i służb państwowych niezmiennie istotnym jest również doskonalenie przepływu informacji oraz wiedzy pomiędzy administracją i służbami oraz organizacjami społecznymi zajmującymi się prawami własności intelektualnej, w tym organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

Stowarzyszenie Copyright Polska jako organizacja zbiorowego zarządzania uprawniona na podstawie art. 20 i art. 20¹ ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej: „**pr. aut.**”) oraz wydanego na jej podstawie Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów (dalej: „**rozporządzenie**”), do poboru i podziału opłat reprograficznych współpracuje w zakresie pozyskiwania danych o podmiotach, które dokonały importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego urządzeń i nośników, o których mowa w rozporządzeniu, ze Służbą Celną RP. W ramach tej współpracy Służba Celna przekazuje Stowarzyszeniu – na każdy jego wniosek – informacje o podmiotach, które dokonały importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego w danym okresie, z podaniem odpowiedniego kodu urządzenia według kodów nomenklatury scalonej (CN). Jednakże dla skutecznego wywiązywania się przez Stowarzyszenie z obowiązku poboru opłat od podmiotów obciążonych obowiązkiem ich odprowadzenia wskazanym byłoby, aby Stowarzyszenie dysponowało bardziej precyzyjnym zakresem danych o imporcie lub nabyciu wewnątrzwspólnotowym. W chwili obecnej Stowarzyszenie dysponuje bowiem jedynie informacją typu: „płatnik X dokonał importu urządzenia Y”. Natomiast dla prawidłowej realizacji obowiązku poboru opłat niezmiennie istotna byłaby informacja o dokładnej ilości oraz dokładnej wartości statystycznej zaimportowanych (nabytych) urządzeń. Stowarzyszenie postuluje zatem, aby – podkreślając dotychczasową wzorową współpracę i postawę Służby Celnej – Służba ta została upoważniona odpowiednimi przepisami prawa do przekazywania Stowarzyszeniu wzmiankowanych informacji. Alternatywnie, Stowarzyszenie poddaje pod rozważę propozycję obciążenia importerów (nabywców wewnątrzwspólnotowych)

ustawowym obowiązkiem raportowania importu (nabycia wewnątrzwspólnotowego) bezpośrednio do Stowarzyszenia Copyright Polska.

Cel strategiczny nr 2 – Poprawa sprawności postępowań przygotowawczych oraz sądowych dotyczących ochrony praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej

Stowarzyszenie Copyright Polska pragnie podkreślić wyrażany już wcześniej wielokrotnie pogląd, m. in. na Forum Prawa Autorskiego, w którego pracach Stowarzyszenie aktywnie uczestniczy, iż aby prawa twórców były skutecznie chronione konieczne jest zagwarantowanie odpowiedniego wykonywania przepisów przez policję, prokuraturę i sądy, w tej właśnie kolejności. Niestety w obecnej sytuacji kwestia ta pozostawia wiele do życzenia. Policja i prokuratura, często również sądy, nie radzą sobie z przestępstwami dotyczącymi naruszeń własności intelektualnej. Jest to spowodowane zapewne stopniem skomplikowania materii, jaką charakteryzuje się współcześnie prawo autorskie, ale i poziomem świadomości na temat zasad prawa autorskiego w społeczeństwie, w tym również – niestety – wśród pracowników szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości.

Stowarzyszenie wita więc z zadowoleniem propozycje zawarte w celu strategicznym nr 2 *Programu* dotyczące przeprowadzenia analizy postępowań przygotowawczych pod kątem występujących w ich toku nieprawidłowości, jak również przeprowadzenia szkoleń dla prokuratorów i sędziów w zakresie ochrony praw własności intelektualnej.

Jednakże chcielibyśmy zwrócić uwagę dodatkowo na dwie okoliczności. Po pierwsze, w naszej opinii równie istotne, a może nawet ważniejsze niż podnoszenie wiedzy i kwalifikacji prokuratorów i sędziów, jest szkolenie funkcjonariuszy policji, tak aby byli oni odpowiednio przygotowani do walki z przestępczością dotyczącą naruszeń praw własności intelektualnej. To właśnie funkcjonariusze policji są bowiem pierwszym „ogniwem” w łańcuchu, który powinien zmierzać do zapewnienia skutecznego respektowania praw twórców i często od ich wiedzy i kwalifikacji zależy, czy sprawa trafi w ogóle przed oblicze prokuratora czy tym bardziej sądu. Ponadto oczekiwalibyśmy przedstawienia szczegółowego harmonogramu planowanych szkoleń.

Po drugie, zdaniem Stowarzyszenia coraz bardziej nagląca wydaje się potrzeba utworzenia wyspecjalizowanych jednostek policji i prokuratury, a być może również sądów (w tym cywilnych), odpowiednio przeszkolonych i przygotowanych do reagowania na naruszenia praw własności intelektualnej, tak aby ochrona twórców była szybka i w pełni skuteczna, a nie iluzoryczna, z czym niestety niejednokrotnie mamy do czynienia obecnie.

Cel strategiczny nr 4 – Analiza aktualnych tendencji dotyczących naruszeń i egzekwowania prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz Cel strategiczny nr 5 – Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz kształtowania świadomości społecznej i prawnej w zakresie praw autorskich i praw pokrewnych, innych praw własności intelektualnej oraz ich znaczenia dla rozwoju gospodarki i społeczeństwa opartego na wiedzy

Stowarzyszenie Copyright Polska w pełni popiera wszelkie inicjatywy zmierzające do wspierania dialogu środowiskowego na temat dostosowania prawa autorskiego do rzeczywistości cyfrowej. W szczególności Stowarzyszenie aktywnie uczestniczy w pracach powołanego w styczniu 2013 roku przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Forum Prawa Autorskiego. Deklarujemy także szeroką chęć współpracy w tym zakresie w przyszłości, w tym między innymi w ramach roboczych grup eksperckich, o których mowa w celu strategicznym nr 4 *Programu*. W szczególności interesowałoby nas uczestnictwo w pracach grupy mającej analizować funkcjonowanie nielegalnych platform zapewniających dostęp do treści prawnoautorskich.

Stowarzyszenie Copyright Polska deklaruje także pełną chęć współpracy – w miarę posiadanych przez nas jako organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi możliwości i środków – we wszelkich inicjatywach mających na celu kształtowanie świadomości społecznej i prawnej w zakresie praw własności intelektualnej. Uważamy bowiem za bodaj największą bolączkę aktualnego stanu (nie)poszanowania praw twórców w naszym społeczeństwie właśnie wysoki poziom społecznego przyzwolenia dla naruszeń własności intelektualnej.

Przyjmujemy więc z wielkim zadowoleniem planowane działania Zespołu w zakresie kształtowania świadomości społecznej opisane w celu strategicznym nr 5. Świadomi faktu, że właściwe postawy społeczne powinny być kształtowane u dzieci już od najmłodszych lat, szczególnie gorąco popieramy program działań edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, jak również planowane szkolenia dla dyrektorów szkół, nauczycieli i pracowników placówek doskonalenia nauczycieli. Pragniemy jednak zwrócić uwagę, iż ze względu na konieczność zapewnienia prawidłowej realizacji tych celów wskazanym byłoby dokładne wyznaczenie harmonogramu szkoleń.

Jednocześnie Stowarzyszenie Copyright Polska pragnie wyrazić pogląd, iż postawy społeczne dotyczące respektowania praw twórców w Polsce są spowodowane w dużej mierze kształtem przepisów dotyczących dozwolonego użytku w polskim prawie autorskim. Stowarzyszenie Copyright Polska niejednokrotnie zwracało uwagę, w tym w ramach obrad trzeciego Forum Prawa Autorskiego poświęconego tym właśnie zagadnieniom, iż zakres dozwolonego użytku w Polsce, zarówno osobistego, jak i publicznego, jest zbyt szeroki i trudny do pogodzenia z Dyrektywą 2001/29/WE.

Rozwiązania funkcjonujące w innych państwach UE w zakresie dozwolonego użytku osobistego w wielu wypadkach *expressis verbis* ograniczają jego zakres wyłącznie do prawa do zwielokrotniania utworu, o ile nie służy ono nawet w sposób pośredni celom zarobkowym, a nie – jak to jest w polskim prawie – upoważniają do wszelkich form korzystania z utworu. Jednocześnie przepisy często przesadzają, że do wykonania kopii utworu nie może służyć egzemplarz pozyskany w sposób niezgodny z prawem (Niemcy, Portugalia, Finlandia, Szwecja, Austria, Włochy), wprost wskazują, że musi to być egzemplarz legalnie nabyty (Hiszpania) lub wręcz wymagają zgody uprawnionego dla objęcia cyfrowych kopii utworu dozwolonym użytkowaniem osobistym (Dania). 10 kwietnia br. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-435/12 *ACI Adam* orzekł z kolei, że zwielokrotnianie na dowolnych nośnikach przez osobę fizyczną do prywatnego użytku i do celów ani bezpośrednio, ani pośrednio handlowych, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę, uwzględniającą zastosowanie lub niezastosowanie środków technologicznych określonych w art. 6 Dyrektywy, jest możliwe tylko w odniesieniu do utworów lub przedmiotów objętych ochroną rozpowszechnionych w sposób legalny. Dodatkowym praktycznym ograniczeniem zakresu dozwolonego użytku osobistego jest często wyłączenie spod tego wyjątku prawa do zwielokrotniania całych egzemplarzy książek lub czasopism, o ile nie minął określony czas od ich wprowadzenia do obrotu handlowego lub cel kopiowania jest inny niż naukowy, archiwalny lub edukacyjny. Stosowane jest także ograniczenie prawa do zwielokrotniania do określonej części książki lub czasopisma.

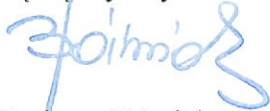
Z kolei dozwolony użytek publiczny jest w wielu krajach europejskich odpłatny w dużo szerszym zakresie niż w Polsce. Jego zakres jest również znacznie wyraźniej doprecyzowany i odgraniczony od użytku prywatnego (osobistego). W szczególności dotyczy to użytku szkolnego i edukacyjnego. Przykładowo w prawie niemieckim użytek ten jest ukształtowany w ten sposób, że dopuszczalne jest wykonanie kopii niewielkich fragmentów opublikowanych utworów, opublikowanych utworów niewielkich rozmiarów w całości lub pojedynczych opublikowanych artykułów z gazet i czasopism, o ile dokonywanie tych kopii jest dozwolone dla potrzeb zilustrowania nauczania w szkołach oraz w niekomercyjnych instytucjach edukacyjnych. Tak zdefiniowany użytek edukacyjny jest ponadto objęty rekompensatą na rzecz posiadaczy praw pobieraną za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania.

Naszym zdaniem nie powinny być dłużej tolerowane zachowania nauczycieli, wykładowców akademickich bądź innych osób zaangażowanych w proces nauczania polegające na wielokrotnym kopiowaniu materiałów objętych ochroną prawa autorskiego, tworzeniu z nich kompilacji i rozdawaniu ich uczniom bądź studentom, czy też inne masowe korzystanie z treści prawnoautorskich w szkołach i uczelniach. Materiały objęte ochroną prawa autorskiego

mogą być oczywiście wykorzystywane w tych instytucjach, ale – jak to stanowi art. 5(3)(a) Dyrektywy Infosoc – tylko wówczas, gdy następuje to *w celach zilustrowania w ramach nauczania lub badań naukowych*. Sformułowanie „ilustracja procesu nauczania” nie obejmuje zwielokrotniania, udostępniania lub dystrybucji materiałów szkoleniowych na masową skalę. Takie użycie materiałów chronionych podlega bezpośrednio umowom pomiędzy instytucjami naukowymi a autorami bądź wydawcami, ewentualnie zawieranimi za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, i zasady te powinny być bezwzględnie respektowane w obrocie.

W opinii Stowarzyszenia Copyright Polska wszelkie działania edukacyjne w obszarze prawa autorskiego powinny zatem iść w parze ze zmianą przepisów w pr. aut. dotyczących zakresu korzystania z utworów objętych ochroną w ramach dozwolonego użytku.

Łączę wyrazy szacunku

Barbara Józwiak

Prezes SAIW Copyright Polska

